

ANKIETA DOTYCZĄCA UDZIAŁU KURATORA W KONTAKTACH, ZALEGŁOŚCI W PŁATNOŚCIACH ZA WYWIADY ROZWODOWE

Dane ankietowe zebrano w okresie od 16 września 2020 r. do 10 października 2020 r. Ankietę wypełniło skutecznie 901 respondentów. Łączna liczba odtworzeń dokumentu wyniosła 927, z czego w 26 przypadkach nie wypełniono żadnego rekordu, ta część została więc pominięta przy opracowaniu.

Znaczna liczba zebranych sond oraz fakt, że ankietowani kuratorzy pochodzili z różnych okręgów sądowych z całej Polski spowodowały, że wyniki stanowią wartościowy materiał, na podstawie którego autorzy spróbują dokonać rozeznania w tematyce związanej z wykonywaniem orzeczeń dotyczących kontaktów a także wywiadów w sprawach o rozwód oraz próby diagnozy trudności jakie temu towarzyszą.

❖ **Pytanie wstępne** charakteryzować miało samych respondentów pod względem miejsca w którym pełnią służbę/funkcję wg podziału terytorialnego na okręgi sądowe. I tak na pytanie:

„Pracuję we właściwości sądu okręgowego w:”

odpowiedzi udzieliło 895 osób. Nie ujawniono okręgu sądowego w 6 odpowiedziach. Wg ilości uzyskanych odpowiedzi – od najczęściej wybieranych po najrzadziej wybierane, odpowiedziano:

- 1. Gdańsku – 62 osoby**
- 2. Krakowie – 50 osób**
- 3. Lublinie – 46 osób**
- 4. Kielcach – 42 osób**
- 5. Poznaniu – 39**
- 6. Katowicach – 36**
- 7. Szczecinie – 36**
- 8. Opolu – 33**

-
9. Bydgoszczy –32
  10. Łodzi – 32
  11. Radomiu – 28
  12. Wrocławiu –28
  13. Warszawie – 27
  14. Olsztynie- 25
  15. Toruniu – 24
  16. Słupsku – 22
  17. Jeleniej Górze –21
  18. Częstochowie – 24
  19. Piotrkowie Trybunalskim – 20
  20. Legnicy – 19
  21. Warszawa -Praga w Warszawie 19
  22. Koszalinie – 18
  23. Rzeszowie – 16
  24. Siedlcach – 15
  25. Włocławku –14
  26. Świdnicy – 13
  27. Białymstoku –12
  28. Gliwicach – 12
  29. Gorzowie Wielkopolskim –11
  30. Nowym Sączu – 11
  31. Ostrołęce-11
  32. Zamościu – 11
  33. Zielonej Górze – 11
  34. Kaliszu – 9
  35. Suwałkach – 9
  36. Elblągu – 8
  37. Koninie – 8
  38. Bielsku – Białej -7
  39. Rybniku – 7
  40. Tarnobrzegu – 6

OGÓLNOPOLSKI ZWIĄZEK ZAWODOWY
KURATORÓW SĄDOWYCH

-
41. Tarnowie – 6
  42. Płocku – 5
  43. Łomży – 4
  44. Krośnie – 3
  45. Przemyślu – 3
  46. Sieradzu – 2

CZĘŚĆ PIERWSZA. OBECNOŚĆ KURATORA PRZY KONTAKTACH OSÓB UPRAWNIONYCH Z MAŁOLETNIMI

Pytanie pierwsze zadano w celu rozeznania w ilości spraw powierzanych kuratorom - w ostatnich dwóch latach - dotyczących obecności kuratora podczas kontaktu. Na pytanie łącznie odpowiedziało 885 osób.

„Czy na przestrzeni ostatnich dwóch lat masz/miałeś/miałaś do wykonania postanowienie/a o obecności kuratora w kontaktach osób uprawnionych z małoletnim/i (w tym obecności przy przekazaniu na kontakt)?”

- Tak, jedno 192 - 21,7%
- Tak, dwa 177 – 20%
- Tak, trzy 90 – 10,2%
- Tak, cztery i więcej 203 –22,9%
- Nie 223 – 25,2%

Największa liczba osób udzieliła odpowiedzi przeczącej – 223 osoby co stanowi 25,2%.

Następnie 203 osoby tj. 22,9% respondentów wskazało, że w ostatnich dwóch latach wykonywało cztery i więcej postanowień dot. obecności podczas kontaktu os. uprawnionych z os. małoletnią.

Kolejno, 192 czyli 21,7% respondentów podało, że wykonywało jedno takie postanowienie.

Na dwa postanowienia wskazało 177 osób tj. 20% wszystkich ankietowanych. Najmniej liczną grupę stanowili respondenci jacy otrzymali do wykonania trzy orzeczenia – 90 osób czyli 10,2% respondentów.

❖ **Kolejne pytanie (drugie)** dotyczyło czasu trwania jednorazowego kontaktu w wykonywanych orzeczeniach. Na pytanie odpowiedziało 669 osób. Była możliwość zaznaczenia więcej niż jednej odpowiedzi.

„Jaki czas trwania kontaktów obejmowało/y postanowienie/a?”

- **1-2 godziny, w tym obecność przy przekazaniu –370**
- **3 –4 godziny – 387**
- **5 – 6 godzin – 125**
- **7 – 8 godzin – 74**
- **9 i więcej – 15**

Najwięcej ankietowanych (387) wskazało 3-4 godziny.

Kolejno 370 razy zaznaczono odpowiedź: 1-2 godziny.

Czas 5-6 godzin wskazano w 125 przypadkach, a 7-8 godzin wskazano 74 razy.

Ponadto 15 ankietowanych dało odpowiedź, że kontakty trwały 9 i więcej godzin.

❖ **Następne zagadnienie (trzecie)** określało dzień tygodnia w jakim wykonywano kontakty.

Postanowienie/a, o których mowa w pytaniu drugim, obejmowały kontakty w (możesz zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź) :

- **Dni robocze od poniedziałku do piątku –386**
- **Soboty – 539**
- **Niedziele – 328**
- **Święta – dni ustawowo wolne od pracy –202**

Ankietowani udzielili 669 odpowiedzi.

Kontakty najczęściej odbywały się w soboty -539 razy, dni robocze -386 razy oraz w niedziele - 328 razy. W święta (dni ustawowo wolne od pracy) wg ankietowanych odbywały się 202 razy.

❖ W następnym, czwartym pytaniu – otwartym, ankietowani poproszeni zostali o wypisanie problemów dostrzeganych przy realizacji orzeczeń dot. kontaktów w obecności kuratora.

Napisz krótko, jakie widzisz problemy związane z realizacją kontaktów i jakie proponujesz rozwiązania.

Na pytanie udzielono 521 odpowiedzi. Oprócz odpowiedzi stwierdzających brak problemów kuratorzy wskazali wiele kwestii problematycznych. Wybrane, istotne, powtarzające się zagadnienia i propozycje rozwiązań, a także niektóre odpowiedzi ankietowanych ujęto w poniższej liście.

- Brak uregulowań prawnych/wykonawczych, procedur oraz określenia roli i zadań kuratora przy kontaktach;
  - Brak ustalonych zasad przebiegu kontaktu i zakresu czynności ze strony kuratora; *„Niedookreślona rola kuratora – „oczekiwali ode mnie roli psychologa, mediatora, organizatora przebiegu kontaktów itp. Tłumaczyli, że taka wiedzę uzyskali na sali rozpraw i za to właśnie kuratorowi będą płacić”;*
  - Brak regulacji dot. możliwości ingerencji kuratora w przebieg kontaktu; Brak uregulowań pozycji kuratora, jasnych wytycznych, kiedy kontakt może zostać przerwany, co w przypadkach kiedy starsze dzieci stanowczo odmawiają;
  - Wskazywano na zbyt długi czas trwania jednorazowego kontaktu oraz konieczność dokładnego określenia czasu trwania spotkania;
  - Wielokrotnie zwracano uwagę na konieczność określenia liczby spotkań i jej ograniczenia do np. 6-10;
  - Potrzeba jasno sprecyzowanych warunków kontaktu: określenia miejsca, sposobu przemieszczania się, kontaktowania ze stronami, składania wniosków, sposobu odwoływania spotkania, określenia zasad zamiany terminu; Brak dostatecznego przepływu informacji, obwinianie kuratora za odwoływanie kontaktów; Ważne też jest, aby sąd dostosował formę i czas kontaktów do wieku dziecka , gdyż zdarza się , że kontakty orzeczone są na kilka godzin (a bywa , że kilkanaście) i dziecko nie wytrzyma już fizycznie tak długiego spotkania (zwyczajnie jest znudzone , albo chce spać , jeść itp...) ,
- Problemem jest, że Sądy nie precyzują kwestii ,że kontakty mają odbywać się bez obecności osób trzecich;

-
- *„Brak precyzji w orzeczeniu Sadu, np: nadzór kuratora nad kontaktami i składanie z tego sprawozdania raz na 2 miesiące. Brak odpowiedzi Sądu od ok. 3 tygodni na prośbę o zajęcie stanowiska w tej sprawie.”*
- Miejsce czynności. Brak doprecyzowanego miejsca początku i końca kontaktu; Część odpowiedzi wskazywało, że kontakty powinny odbywać się w stałym miejscu, bez przemieszczania się; Część, na brak elastyczności w zmianie miejsca spotkania. „Spotkania dla dzieci w jednym miejscu są monotonne.” Zwrócono uwagę na kontakty poza miejscem zamieszkania, w różnych warunkach – w tym przy złej pogodzie a także na niejasne orzeczenia co do tego, gdzie i w czyjej obecności mają się odbywać kontakty;
- *„Bardzo wiele orzeczeń nie zawiera precyzyjnego określenia miejsca odbywania kontaktów. Stwierdzenie, że poza miejscem zamieszkania dziecka , jest zbyt ogólne, tym bardziej w obecnej sytuacji epidemicznej w kraju. Dalej np., rodzic będzie chciał zabrać dziecko poza właściwość miejscową danego Sądu. Co w takiej sytuacji ma zrobić kurator?”*
  - *„Kontakty powinny odbywać się w domu , w którym mieszka dziecko, albo w placówkach między innymi do tego przeznaczonych np.: w świetlicach czy niebieskich pokojach w Powiatowych Centrach Pomocy Rodzinie – tu jednak jest ogromny problem i niechęć do współpracy tychże placówek z sądami , albowiem w placówkach tych pracownicy pracują tylko w dni robocze tj. od poniedziałku do piątku w godzinach od 7.00 do 15.00 , co jest w mojej ocenie niezgodne z samą intencją powołania do działania takich placówek.”*
- Przemieszczanie się. Brak regulacji dot. przemieszczania się podczas kontaktu, dojazd z miejsca gdzie przekazywane jest dziecko do miejsca, gdzie ma odbywać się kontakt, problemy przy braku komunikacji miejskiej; Zakaz jeżdżenia prywatnym samochodem stron; Zmuszanie do jazdy samochodem z obcymi ludźmi często o wątpliwej umiejętności prowadzenia pojazdu; Transport małoletnich w asyście kuratora tj. czy kurator powinien jechać z małoletnimi w ich samochodzie czy za nimi własnym samochodem? - wskazanie na jazdę swoim samochodem;
- Zgłaszano także konieczność świadczenia pracy w dni ustawowo wolne od pracy, święta, w godzinach nadliczbowych, bez przerwy; Pokrywanie się godzin kontaktów orzeczonych w różnych postanowieniach (skierowanych do wykonania temu samemu kuratorowi zawodowemu), zwłaszcza w weekendy i związany z tym brak
-

---

czasu na odpoczynek. Dezorganizacja wykonywania zwykłych obowiązków przez kuratora zawodowego;

- *"Kontakty orzekane w soboty, niedziele i święta burzą moje prywatne życie, nie pozwalają na odpoczynek i zregenerowanie głowy po ciężkim tygodniu pracy i przed kolejnymi wyzwaniem; Kontakty orzekane kilka dni pod rząd"; „W jednym roku byłem na kontaktach 34 razy w soboty i niedziele (każdy miał trwać 4 godziny). Jak to się ma do kodeksu pracy? Jak brać od tego urlop, lub zwolnienie? Czy urlop na żądanie, jeśli w ostatniej chwili coś mi wypadnie? Jaki urlop na sobotę i niedzielę, skoro to dni wolne? Czy ja weekendy mogę sobie planować dowolnie i spędzać tam gdzie chcę, czy pracodawca może mnie tak uwięzić na miejscu?"*

➤ Długi czas trwania jednego kontaktu (8 godzin jest niezgodne z kodeksem pracy, bo przy takim czasie pracy przysługuje przerwa, a w trakcie kontaktu nie ma możliwości zrobienia przerwy), kontakty w weekendy i święta; Pojawiła się wątpliwość czy kierownik nie może narzucić kuratorowi pracy w dni wolne bez jego zgody. Ankietowani zwrócili uwagę, że kontakty nie powinny odbywać się w dni ustawowo wolne od pracy;

➤ Problemy organizacyjne. Zbyt późne przekazywanie orzeczenia do wykonania do zespołu kuratorskiego;

- *"Sąd na czas nie przesyła postanowienia o ewentualnych zmianach w kontaktach, przez co stawiam się na ustalony kontakt, który się nie odbywa;"*

Brak informacji co powinna zawierać notatka kuratora;

➤ Kwestia konieczności skorzystania z toalety przy długich kontaktach; Używanie prywatnych numerów telefonu, kiedy strony odwołują spotkania w weekendy - wpisane np. zalecenie w postanowieniu Sądu o informowaniu kuratora o niemożności przybycia na kontakt w sobotę lub niedzielę do godz. 09.00. Udział w kontakcie uniemożliwiający nieprzerwaną obecność kuratora, np. basen. Nieinformowanie kuratora o tym, że jedna ze stron nie stawia się na kontakty, brak informacji o tym jak długo czekać na uczestników.

➤ Problemy z odpłatnością. Długi czas oczekiwania na zapłatę za wykonane zadanie; Płatność powinna być za każdą godzinę (taka sama stawka za 1 czy 8 godzin jest niesprawiedliwa); Wskazywano na utrudnianie kontaktów przez strony i złą wolę stron;

- *„W przypadku zapłaty za kontakt przez opiekunów - przed kontaktem opłata powinna być już uiszczona i dopiero wówczas kurator stawia się na spotkanie."*

Czekanie na wypłatę środków rok czasu - jak w moim przypadku- jest niedorzeczne."

- *„Ryczałt za kontakt powinien być wypłacany kuratorowi za godzinę czynności a nie za czynność z uwzględnieniem czy jest to dzień powszedni czy weekend lub święto."*
- Propozycja rejestrowania przebiegu niektórych kontaktów z uwagi na konieczność przedstawienia skrajnie negatywnej atmosfery; Całkowita bezradność sądów w przypadkach alienacji rodzicielskiej; Roszczeniowość i skargi stron; Jeżeli Sąd posiada informacje, że opiekun przejawia zachowania agresywne, lub mogące wyrządzić krzywdę dziecku, kontakty powinny odbywać się w wyznaczonym przez Sąd miejscu np: tzw. niebieski pokój; Orzeczenie kontaktu w sytuacji, gdy nie zostały jeszcze wyjaśnione zarzuty molestowania dziecka przez rodzica, któremu przyznano prawo do kontaktu – „Kto ma pójść z dzieckiem do toalety?”
  - *„Orzekanie kontaktów z rodzicem nie władającym językiem polskim (bez tłumacza), brak określenia jak rodzic może spędzać czas wolny np. wizyty na basenie, parki rozrywki (czy w takich sytuacjach kurator ma stać i obserwować czy ma zostać zmuszony do np. jazdy kolejka górską”*
- Zdaniem niektórych ankietowanych, strona utrudniająca prawidłowy przebieg kontaktów powinna ponosić konsekwencje przewidziane w obow. przepisach prawa.
- Kontakty dzieci z rodzicami niepełnosprawnymi intelektualnie lub chorymi psychicznie; Kontakty dzieci z rodzicem na terenie instytucji państwowych ;
- Wypracowanie konkretnego stanowiska ogólnopolskiego do stosowania w zakresie kompetencji kuratorów i przekazanie go sędziom.
- Kontakty dzieci z ojcem powinny być w obecności psychologa. Tym bardziej że dzieci nie miały kontaktu z ojcem przez ponad 6 m-cy.
- Inne osoby zamieszkujące wspólnie ingerowały w kontakt, swoim zachowaniem zakłócały jego prawidłowy przebieg. Rozwiązaniem problemu byłoby wyznaczenie kontaktu w miejscu neutralnym.
- Osoby uprawnione do kontaktu z małoletnimi dziećmi powinny być sądownie zobowiązane do informowania kuratora sądowego na kilka dni przed terminem kontaktu iż dokonali opłaty za kontakt (pod warunkiem że ponoszą koszty kontaktu), jeśli nie są zobowiązane do opłaty kontaktu, powinny natomiast informować kuratora, że stawiają się na kontakt w danym dniu.
- Nieustanne nagrywanie przez strony , także kuratora;
- Brak neutralnych miejsc, gdzie można spotykać się z dziećmi;
- Kurator nie zawsze czuje się bezpiecznie podczas niektórych kontaktów.

-
- Przy kontaktach trudnych, gdzie rodzice są bardzo nieprzychylnie do siebie nastawieni, nie wiadomo jaka będzie ich reakcja, kurator powinien mieć wsparcie.
  - "Zgodnie z wytycznymi ministerstwa sprzed paru lat kontakty w postanowieniu mieć określone : 1) miejsce kontaktów (instytucja , miejsce zamieszkania, matki, ojca osób trzecich, 2) czas na jakie postanowienie zostały wydane czyli -określić ilość spotkań lub daty kontaktów lub kontakty na czas lipiec- wrzesień. 3) nie powinny być wydawane w dni ustawowo wolne od pracy (tzw. zaznaczone na czerwono w kalendarzu)."
  - Kontakty w obecności kuratora powinny mieć cel diagnostyczny dla wydania następnych postanowień a nie zapobiegający ew. niebezpieczeństwu bo kurator nie ma uprawnień aby być ochroniarzem dla dziecka i non stop być z rodziną podczas kontaktów
    - Brak możliwości złożenia wniosku o zmianę postanowienia;
    - Ustawiczne prośby stron o zmianę godzin kontaktów adresowane do kuratora;
    - Instytucja kontaktów jest z definicji trudna i nacechowana różnymi problemami głównie z uwagi na konflikt między stronami i oczekiwaniami wobec kuratora. Największym problemem jest przewlekłość obowiązywania takich kontaktów. Powinien być to środek krótkotrwały.
    - Konflikt pomiędzy stronami. Nastawianie negatywnie małoletnich do jednego z rodziców.
    - Jeżeli Sąd posiada informacje, że opiekun przejawia zachowania agresywne, lub mogące wyrządzić krzywdę dziecku, kontakty powinny odbywać się w wyznaczonym przez Sąd miejscu np: tzw. "niebieski pokój". Podczas takich kontaktów powinni być obecni wykwalifikowani specjaliści min. 2 np: pedagog, psycholog dziecięcy, którzy fachowo ocenią relacje dziecka z opiekunem. Kontakt powinien przebiegać się max 4 godz. w tygodniu pon. - pt. w godzinach specjalistów.
    - Obecnie brak ochrony w związku z Covid,
    - Notoryczne odmawianie kontaktów przez rodzica pod różnymi pretekstami- szybsze reagowanie na nieprawidłowości przez Sąd.
  - *"W jednym z postanowień Sąd orzekł kontakty w każdą sobotę. W jedną od 9.00 do 18.00 kurator z dzieckiem i rodzicami siedział cały dzień w małym pokoju, sporadycznie ojciec wychodził na spacer. W co drugą sobotę, Sąd orzekł, że ojciec dziecka o 9.00 zabierze dziecko i kuratora i zawiezie do miejscowości oddalonej o 100km, a o godzinie 18.00 matka zabierze dziecko i kuratora i odwiezie do miejsca zamieszkania matki. Zdarzało się, że do miejsca zamieszkania matki dojeżdżało się o godzinie 20.00. Kontakty trwały 8 miesięcy w każdą sobotę."*
-

-
- Problemy: nieokreślone prawa kuratora, nieokreślone obowiązki stron, brak uregulowań co do sposobu przemieszczania się, długości trwania kontaktu (zdarza się, że dzieci płaczą ze zmęczenia, kurator chodzi ze stronami z plecakiem wypełnionym jedzeniem, pić oraz ubraniami na różną pogodę, gdyż nie wie jak będzie spędzany czas i jaka będzie pogoda przez cały dzień), brak uregulowań związanych z korzystaniem z toalety, jedzeniem, ponoszeniem kosztów za płatne wejścia,
  - Konflikt rodziców i nieustanne pilnowanie spokoju;
  - Brak realizacji orzeczenia przez skonfliktowaną stronę powinien być zagrożony odpowiedzialnością karną.

❖ **W następnym części ankiety (piąte pytanie),** poproszono o odpowiedź na pytanie:

„Po jakim czasie od wystawienia rachunku otrzymywałeś/eś wypłatę ryczałtu? Możesz zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź:”

- **0-3 miesiące – 380**
- **3-6 miesięcy – 245**
- **6-9 miesięcy – 136**
- **9-12 miesięcy – 106**
- **1-2 lata – 76**
- **Ponad dwa lata – 27**

Odpowiedzi udzieliło 657 osób. Spośród wyników, 380 wskazywało, że wypłata ryczałtu nastąpiła w czasie od 0 do 3 miesięcy, z kolei 245 razy podano, że wypłata pieniędzy zaszła w okresie od 3 do 6 miesięcy. Następnie 136 razy odpowiedziano, że wypłata doszła do skutku w czasie od 6 - 9 miesięcy od wystawienia rachunku. Na wypłatę czekało od 9 do 12 miesięcy 106 osób. Ponadto 76 osób podało, że rachunek zrealizowano w okresie 1-2 lat, natomiast 27 razy wypłata nastąpiła w okresie ponad dwóch lat od wystawienia rachunku.

Kolejne pytanie (nr sześć) - opisowe miało na celu zebranie informacji w odniesieniu do podejmowanych działań w celu otrzymania ryczałtu oraz ich skuteczności. Pytanie brzmiało następująco:

Czy podejmowałaś/eś działania w celu otrzymania wypłaty ryczałtu za kontakt? Jeżeli tak, to co to były za działania? Czy były skuteczne?

Pozyskano 564 odpowiedzi. Ankietowani tylko w 24 odpowiedziach wskazali, że nie podejmowali czynności ponieważ ryczałt jest wypłacany terminowo (do 1,5 m-ca). Ponadto 21 osób wskazało, że nie było takiej potrzeby aby podjąć dodatkowe czynności. Wśród odpowiedzi bardzo często wystąpiła „nie podejmowałam/em” – 185 razy.

Ankietowani po części (20 odpowiedzi w ankiecie) nie podejmowali działań poza złożeniem rachunku i czekaniem na wypłatę.

Wypowiedzi wskazują na to, że ankietowani, aby otrzymać wypłatę ryczałtu lub przyspieszyć jej wypłacenie, często zmuszeni byli podejmować różnorodne dodatkowe działania, z których tylko część przynosiła zamierzony skutek. Z odpowiedzi wynika także, że ankietowane osoby musiały często podjąć nie jedno ale więcej działań aby wypłata doszła do skutku. Z niektórych wypowiedzi wynika, że kurator nie otrzymał w ogóle wypłaty wynagrodzenia.

Z uzyskanych odpowiedzi, można wysnuć ostrożny wniosek, iż spośród wskazanych działań, większą skutecznością odznaczały się działania polegające na kontakcie z Sędzią prowadzącym postępowanie lub z Prezesem Sądu.

Długi termin oczekiwania na wypłatę ryczałtu czasem wynikał z postępowań odwoławczych i związanego z tym braku dostępu do akt Sądu który wydał orzeczenie o kontaktach. W takich wypadkach zdarzało się też, że kurator musiał wiele miesięcy (do 2 lat) czekać na odpowiedź jeśli wysyłał pismo ponagląjące wypłatę.

W ankiecie wykazano następujące czynności podejmowane dodatkowo przez kuratorów (powtarzające się odpowiedzi i wybrane wypowiedzi kuratorów):

- Kontakt telefoniczny, osobisty z pracownikiem lub Kierownikiem Sekretariatu Wydziału Rodzinnego/Cywilnego Sądu kt. wydał orzeczenie;
- Składanie pism do Sądu o przyznanie, wypłatę ryczałtu lub ponagląjących;
- Rozmowy bądź pisma składane do Przewodniczącego Wydziału;
- Kontakt telefoniczny, osobisty lub na piśmie z Sędzią kt. wydał orzeczenie o kontaktach (często skuteczne rozwiązanie);
- Zgłoszenie Kuratorowi zawodowemu;
- Zgłoszenie Kierownikowi ZKSS;
- Kierowanie pism do Prezesa Sądu (zazwyczaj skuteczne rozwiązanie i mające szybki efekt);
- Kontakt z Oddziałem Finansowym Sądu;
  - *„Wiele razy monitowałam rachunki pisząc pismo do Wydziału, często bez*

żadnego efektu, nadal ma zaległe płatności za kontakty mojego kuratora społecznego wykonane w 2018r. (brak akt postępowanie między instancyjne)”

- „Wysłałam kilka pism w tej sprawie do właściwego sądu, a odpowiedź dostałam dopiero po prawie dwóch latach, w styczniu br. Poinformowano mnie, że jak wrócę akta z apelacji, to sąd pochyli się nad moim problemem. Do dnia dzisiejszego nic się nie zadziało. Pismo dotyczy 10 kontaktów, a do dnia dzisiejszego nie dostałam nawet postanowienia o przyznaniu wynagrodzenia. Proszenie się o należne, ciężko”
- „Brak wpłaty przez stronę za udział kuratora w kontaktach skutkowało zgłoszeniem sytuacji sędziemu. Sąd nakazał dokonać wypłaty ryczałtu należnego kuratorowi ze Skarbu Państwa, natomiast strona uchylająca się od opłaty była wzywana przez Sąd do wyrównania należności.”
- „Nie podejmowałem. Przewodnicząca wydziału przekazała sprawę ściągnięcia należności do komornika.”
- „Pisma kierownika zespołu do Sądu. Bezskuteczne! Do dziś oczekujemy na wypłatę wynagrodzenia z widzeń realizowanych przez okres 2 lat. Na pieniądze czekamy już ponad 3 lata”
- „Nie otrzymałam wypłaty ryczałtu za kontakty sprzed kilkunastu lat. W międzyczasie zmieniałam adres, nazwisko, konto, Sąd. Opuściłam sobie. Z początku kilkakrotnie wysyłałam kopie rachunków i przypomnienia, ale mnie ignorowano. Przypadkiem miałam wgląd do akt - ojciec małoletnich wpłacił swoją połowę kosztów na pokrycie wynagrodzenia kuratora - kurator nie otrzymał!!!”
- „Podejmowałem działania. Regularnie zwracałem się z prośbą o przekazanie rachunków do księgowości celem wypłaty należnego kuratorowi świadczenia. Nie przynosiło to skutku ponieważ cały czas otrzymywałem odpowiedź, że nie mają na to czasu. W innych przypadkach nie było to możliwe, ponieważ nie było akt (poszły do apelacji). Uważam, że nie powinno nigdy tak być. Ja ze swoich czynności się wywiązałem zawsze skrupulatnie.”
- „Działania pilotowane były przez Kuratora Okręgowego. Kuratorzy zawodowi i społeczni wypisywali w tabelach kontakty i wywiady rozwodowe za które nie otrzymali ryczałtu. Skuteczność była różna.”

Część druga. Wywiady rozwodowe

❖ Pytanie pierwsze

Ile, na przestrzeni ostatnich dwóch lat, miałś/eś do wykonania wywiadów w sprawie o rozwód/separację/?

- **Brak - 82 - 9,4%**
- **1-3 - 152 - 17,5%**
- **od 4-6 - 152 - 17,5%**
- **od 7 do 9 - 81 - 9,3%**
- **10 i powyżej - 401 - 46,3%**

Na pytanie udzielono 868 odpowiedzi.

Ankietowani najczęściej wybrali odpowiedź wskazującą na wykonanie przynajmniej 10 wywiadów w ostatnich dwóch latach (46,3%).

W kolejności, na liczbę od 4-6 wywiadów wskazało 17,5 procent oraz 1-3 wywiady 17,5% respondentów. Od 7 do 9 wywiadów zaznaczono w przypadku 9,3%. W przypadku 9,4% odpowiedzi, wskazywano na brak takich zleceń.

❖ Pytanie drugie

Po jakim czasie od wystawienia rachunku otrzymywałeś ryczałt? możesz zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

- **0-3 miesiące- 387 (49,6%)**
- **3-6 miesięcy- 360(46,2%)**
- **6-9 miesięcy-214 (27,4%)**
- **9-12 miesięcy-184(23,6%)**
- **1-2 lat-131 (16,8%)**
- **ponad 2 lata-66 (8,5%)**

Na pytanie odpowiedziało 780 osób.

Ankietowani najczęściej udzielili odpowiedzi (387 odpowiedzi), że ryczałt otrzymali w czasie od 0-3 miesięcy. Kolejno 360 wyników wskazało, że ryczałt otrzymano w okresie od 3-6 miesięcy od wystawienia rachunku.

Następnie 214 odpowiedzi wskazywało na otrzymanie ryczałtu w okresie od 6-9 miesięcy, a 184 odpowiedzi wykazały otrzymanie ryczałtu w czasie 9-12 miesięcy. W przypadku 131 wyników, wskazano okres oczekiwania na wypłatę od 1- 2 lat, a 66 odpowiedzi wskazywało na konieczność oczekiwania na ryczałt ponad 2 lata.

❖ Pytanie trzecie.

Czy podejmowałeś działania w celu otrzymania ryczałtu za wywiad? Jeżeli tak, to jakie? Czy były to działania skuteczne?

Na pytanie udzielono 636 odpowiedzi:

Kuratorzy w sposób różnorodny określali skuteczność podejmowanych działań. Część z osób udzielających odpowiedzi nie podjęło żadnych działań. Niewielu kuratorów podjęło więcej niż jedno działanie. Problem powstawał zarówno w sytuacji, gdy kurator wysłał rachunek a nie dochodziło do wydania postanowienia Sądu dot. przyznania ryczałtu jak i w momencie, gdy postanowienie zostało wydane, a ryczałt nie był wypłacany. Należy zauważyć, że sytuacja na terenie całego kraju jest zróżnicowana, niewielka część kuratorów zgłasza brak problemów z wypłatą ryczałtu.

Ankietowani podejmowali działania w celu otrzymania ryczałtu poprzez:

- Kontakt pisemny, elektroniczny /maile/ i telefoniczny z wydziałem zlecającym wywiad/ kierownikiem sekretariatu, znacznie rzadziej sędzia prowadzący sprawę lub przewodniczący/, w przypadkach jednostkowych wywiadów, również wysyłali zbiorcze pisma z wyszczególnieniem sygnatur spraw w których ryczałt nie został wypłacony /najczęściej wybierana przez kuratorów forma działania, część kuratorów wielokrotnie telefonicznie ponaglała w kwestii ryczałtów/;
- Część ankietowanych jako działanie wymieniło złożenie rachunku;
- Wysłanie pisma do Oddziału Finansowego Sądu Okręgowego z wykazem spraw w których nie został wypłacony ryczałt;
- Zgłoszenie do kierownika ZKSS;
- Zgłoszenie do Kuratora Okręgowego/ najrzadziej wybierana forma działania przez kuratorów/;

-
- Pisemne zwrócenie się ZKSS do prezesa Sądu Okręgowego z prośbą o pomoc;

❖ **Pytanie czwarte.**

Napisz krótko, jakie widzisz problemy związane z wykonywaniem wywiadów w sprawie o rozwód/separację, jakie widzisz rozwiązania.

Na pytanie udzielono 545 odpowiedzi.

Ankietowani jako problemy w wykonywaniu wywiadów w sprawach rozwodowych zgłosili poniższe kwestie:

- Krótkie terminy określone w zleceniu na przeprowadzenie wywiadu. Występują różne praktyki. W niektórych okręgach wywiady są zlecane w terminie do rozprawy. W innych, jak zgłaszają kuratorzy, są zlecane w terminie 7 lub niezwłocznie mimo odległego terminu rozprawy. Wg opinii ankietowanych wywiady powinny być zlecane na termin rozprawy;
- Wzywanie kuratorów na rozprawy rozwodowe w charakterze świadka;
- Strony nie są informowane o zleceniu wywiadu środowiskowego. Kurator nie jest informowany o zmianie miejsca zamieszkania stron, o zawieszeniu postępowania np. na skutek zgodnego wniosku stron, wycofania pozwu.
- Brak szczegółowych przepisów dot. wywiadu rozwodowego, wzór wywiadu powinien zostać określony w rozporządzeniu - co powinien zawierać.
- Ryczałt nie pokrywa kosztów przeprowadzenia wywiadu. Od kwoty ryczałtu w wysokości 4% potrącane są składki i podatki. Często strony mieszkają oddzielnie. Kurator pomimo wykonania wywiadów pod dwoma adresami, złożenia dwóch rachunków otrzymuje jeden ryczałt. Sąd w uzasadnieniu stwierdza, iż wywiad dotyczy jednej sprawy. Ankietowani zgłosili, że zdarzają się sytuacje, kiedy kwota ryczałtu nie pokrywa kosztów związanych z wykonaniem wywiadów. Z uwagi na np. dużą odległość między miejscami zamieszkania stron lub konieczność wielokrotnych wizyt w rodzinie z powodu nieobecności stron i jednoczesnego braku telefonu do strony w zleceniu lub wyrażonego przez Sąd w zleceniu wymogu przeprowadzenia wywiadu w obecności wszystkich małoletnich dzieci. Strony często są zajęte i wykonanie wywiadu może być możliwe np. w dzień wolny od pracy tak aby przeprowadzić rozmowę z dzieckiem. Sądy odmawiają wypłacenia ryczałtu, gdy kurator nie przeprowadzi wywiadu z powodu nieaktualnego adresu.

Problem jest również, brak zróżnicowania w wysokości ryczałtu w zależności od odległości, którą kurator musi pokonać w celu przeprowadzenia wywiadu;

- Brak podstawy prawnej w zleceniu wywiadu, sprecyzowanych też na jaką okoliczność wywiad ma być wykonany, zwykle tezy wywiadów są bardzo ogólnikowe. W zleceniu wywiadu podane są tylko dane personalne i adresowe, często brakuje numerów telefonu. Treść zlecenia standardowa. Zdarza się, że w zleceniu nie ma ujętych podstawowych danych małoletnich dzieci. Kurator nie zna wieku, ilości dzieci. Brak wymienionych małoletnich, których dotyczy wywiad. Został podniesiony również brak uregulowania kwestii rozpytania środowiska sąsiedzkiego.
- Ankietowani zgłosili występujący problem z dostępem do obiektywnych źródeł informacji. Wiele osób i instytucji powołując się na RODO odmawia udzielania informacji. Problemem jest także brak opracowanego kwestionariusza wywiadu środowiskowego w sprawach rodzinnych i opiekuńczych.
- Zasadność zlecenia wywiadu. Kurator w trakcie przeprowadzania wywiadu dowiaduje się od stron, że mają opracowany plan rodzicielski, uzgodnili kto będzie rodzicem prowadzącym, ustalili kontakty. Wywiad w takiej sytuacji wydaje się niezasadny. Zdarzają się zlecenia wywiadów dotyczące niemalże pełnoletnich małoletnich, (np. 17 lat i 10 miesięcy).
- Długie oczekiwanie na wypłatę ryczałtu lub jego niewypłacenie. Zdarza się, że wypłata ryczałtu jest uzależniona od czasu trwania postępowania - wypłata następuje dopiero po uprawomocnieniu wyroku rozwodowego. Jeden z ankietowanych poinformował, że w 2020 roku otrzymał postanowienie o przyznaniu wynagrodzenia za wywiad z 2014 roku. Inny ankietowany poinformował, że z uwagi na niewypłacanie ryczałtu nie przyjmuje zleceń dot. wywiadów rozwodowych. Ankietowani zgłaszali sytuacje, w których nie otrzymują ryczałtu w ogóle. Tytuły przelewów czasem nie pozwalają określić jakiej konkretnie sprawy dotyczą, uniemożliwia to kontrolowanie przez kuratora czy otrzymał ryczałt za wywiad w konkretnej sprawie. Zdarza się, że Sąd nie przyznaje kuratorowi ryczałtu za przeprowadzony wywiad środowiskowy (np. podczas wywiadu okazuje się, że strona mieszka pod innym adresem niż wskazany w zleceniu wywiadu). Wystąpiły sytuacje, że jeśli są zlecane 2 wywiady (np. u każdej ze stron lub drugi wywiad po kilku miesiącach), Sąd „zapomina”, że były to dwa

-
- wywiady, dwa zlecenia i przyznaje ryczałt za jeden. Zdarza się problem z wypłaceniem ryczałtu, gdy wywiad przeprowadzany jest u dwóch stron, a strony mieszkają na terenie własności terenowej jednego kuratora;
- Dane osobowe. Zaistniały problemy z nawiązaniem kontaktu ze stroną, wskazanym byłoby umieszczanie w zleceniach numery telefonów do stron, co ułatwiłoby nawiązanie z nimi kontaktu. Czasem w zleceniach wywiadu brakuje danych osobowych stron, jest tylko adres. W dobie pandemii, wydział zlecając wywiady, nie podaje nr telefonów, adresów, e-mail, co uniemożliwia kuratorowi kontakt ze stronami i gromadzenie informacji "na odległość" zgodnie z zaleceniami prezesa SO.
  - Adresy. Strony nie podają adresów faktycznego zamieszkania tylko zameldowania na stałe lub do korespondencji, brak precyzyjnych danych adresowych miejsca zamieszkania stron. Często adresy są nieaktualne. W zleceniach wywiadów podany jest wspólny adres stron (np. powoda i pozwanej) przy czym jedna ze stron już się wyprowadziła od dnia złożenia pozwu. Kuratorzy mają wątpliwości, czy robić wywiad w miejscu zamieszkania drugiej strony (chodzi o zbadanie warunków do ustalenia kontaktów z dzieckiem zwłaszcza w weekendy). Zaistniały sytuacje w których jedna ze stron nie mieszka z dzieckiem pod zleconym adresem i wówczas domaga się od kuratora wywiadu z nią i powiadamiania jej o przeprowadzanym wywiadzie;
  - Zdaniem kuratorów jeden wywiad to zbyt mało by dobrze ocenić sytuację rodzinną przed rozwodem lub separacją. Kuratorzy podnoszą, również że wywiad jest czasem zlecony u jednej ze stron w związku z czym występuje trudność w określeniu i weryfikacji informacji.
  - Sąd w zleceniu wywiadu wymaga od kuratora /pozbawionego narzędzi diagnostycznych/ informacji, które znacznie wychodzą poza jego kompetencje zawodowe i wymagałyby odpowiedzi biegłych psychiatrów, opinii OZSS, czy nawet rzeczoznawców;
  - Czasochłonność oraz niska wysokość ryczałtu w stosunku do nakładu pracy. Przeprowadzanie wywiadów do w/w spraw wymaga od kuratora poświęcenia dużej ilości czasu z uwagi na ich specyfikę (częsty konflikt w związku, szczegółowe ustalenie wzajemnych relacji w rodzinie mając na uwadze dobro małoletnich dzieci, dokonywanie ustaleń z wielu źródeł w tym m.in. szkoła, przedszkole). Dokonywanie szeregu ustaleń ma bezpośredni wpływ na czas poświęcony na sporządzenie wywiadów;

-
- Brak wglądu w akta sprawy i tym samym konieczność ustalania sytuacji i okoliczności od podstaw. Nie zawsze sąd w odezwie wskazuje dokładne okoliczności, na które ma być przeprowadzony wywiad. Kurator nie wie jakie są punkty sporne, wzajemne zarzuty itd. Wgląd w akta lub odpis pozwu umożliwiłby kuratorowi szerszy ogląd sprawy, przygotowanie się do wywiadu;
  - Silne skonfliktowanie stron, ich roszczeniowość. Rodzice kłócą się podczas wywiadu, traktując momentami wizytę kuratora jak terapię małżeńską;
  - Kwestie dot. rozmowy z małoletnimi dziećmi - problem dotyczy przeważnie zlecenia przez sąd rozwodowy przeprowadzenia rozmowy indywidualnej z dzieckiem/ dziećmi na okoliczność tego, czy wiedzą o sprawie rozwodowej rodziców i ew. jak widzą swoją przyszłość po rozwodzie, z którym z rodziców małoletni chcieliby pozostać po orzeczeniu rozwodu. Dzieci nie zawsze są w ogóle poinformowane o toczącej się sprawie o rozwód. Strony nie zawsze chcą, aby kurator rozmawiał z dziećmi bądź one same nie chcą udzielać odpowiedzi. Rozmowa z dziećmi zdaniem części ankietowanych mało wnosi do sprawy i wywołuje stres związany z osobą kuratora. Zdarzają się sytuacje, że kurator ma ustalić stanowisko małoletniego dziecka w kwestii rozwodu rodziców i jego miejsca pobytu po orzeczeniu rozwodu w przypadku gdy stan rozwoju dziecka na to nie pozwala / np. 2 lub 3-letnie dziecko/.
Kwestie rozmowy z dzieckiem powinny być uregulowane w przepisach prawnych
  - Obostrzenia COVID-19;
  - Zdarzył się przypadek odmowy ryczałtu kuratorowi za wywiad w sprawie rozwodowej, gdyż Sąd uznał, że jest również sądem opiekuńczym i ma prawo skontrolować sytuację opiekuńczo- wychowawczą małoletnich.

Propozycje rozwiązań zgłoszone przez kuratorów:

- Wywiad powinien być zlecany w sprawach, w których z wniosku wynika, że dobro małoletniego jest zagrożone. Zgodnie z obowiązującymi przepisami nie jest to aktualnie możliwe.
- Umieszczenie podstawy prawnej w zleceniu;
- Zobowiązanie stron do podawania faktycznego miejsca zamieszkania, numerów telefonów i udostępnianie ich kuratorowi w zleceniu;

-
-
- Wydawanie postanowienia dot. ryczałtu po otrzymaniu przez Sąd wywiadu/np. ze środków Skarbu Państwa/ lub innego uregulowanie przepisów tak, aby jego wypłata ryczałtu następowała bezpośrednio/ do 30 dni/ po wykonaniu wywiadu. Zróżnicowania w wysokości ryczałtu w zależności od odległości, którą kurator musi pokonać w celu przeprowadzenia wywiadu;
  - Umożliwienie wglądu w akta lub dokładne określenie okoliczności sprawy; W przypadku dwóch adresów stron- powinny być dwa osobne zlecenia i wystawione dwa osobne rachunki. Strony powinny być zobligowane do podawania numerów telefonów, często bowiem podają adres zameldowania, a nie zamieszkania. Jeśli kurator złoży wizytę (nawet kilkakrotnie) pod adresem wskazanym w zleceniu i poweźmie informację, że strona tam nie mieszka, a nie poinformowała S0 to kurator w ocenie ankietowanych powinien też wystawiać rachunek za podjęte czynności (czasami dojazd wynosi od kilku do kilkudziesięciu kilometrów).
  - Uregulowanie kwestii rozmów z małoletnimi lub ich zastąpienie rozmową dziecka z psychologiem bez obecności rodziców lub wysłuchaniem małoletniego w obecności psychologa w kwestii ujawnianych przez dziecko preferencji rodzica przy którym chciałoby pozostać w razie orzeczenia rozvodu.;
  - Odstąpienie od zlecenia wywiadów w sytuacji, gdy jest podpisane porozumienie rodzicielskie/ plan wychowawczy, zawieszenie .Jeśli na sprawie rozwodowej Sąd uznałby potrzebę weryfikacji wówczas mógłby być zlecany wywiad.

PODSUMOWANIE

Na podstawie danych zebranych za pośrednictwem ankiety uzyskane zostały informacje ilościowe a także zbiór spostrzeżeń na temat trudności związanych z: wykonywaniem orzeczeń o kontaktach orzekanych w obecności kuratora (art. 113² §2 pkt 3 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego), a także przeprowadzaniem wywiadów w sprawach o rozwód i separację (art. 434 Kodeksu postępowania cywilnego).

❖ **KONTAKTY W OBECNOŚCI KURATORA.**

- Według ankietowanych, w ostatnich dwóch latach 25,1% kuratorów nie otrzymało do wykonania postanowienia dot. obecności podczas kontaktu rodziców z dziećmi. Z kolei **aż 23 % respondentów (203 osoby) otrzymało do wykonania cztery i więcej takich orzeczeń, co wskazuje na znaczącą liczbę tego rodzaju postanowień przekazywanych do wykonania kuratorom oraz nierównomiernym obciążeniu kuratorów tego rodzaju sprawami w skali kraju.**
- Postanowienia obejmowały najczęściej 3-4 godziny trwania kontaktu (387 odp.), następnie w kolejności 1-2 godziny, w tym obecność kuratora przy przekazaniu małoletniego na kontakt (370 odp.). **Spośród wyników aż 74 odpowiedzi wskazały na to, że kontakty trwały 7-8 godzin a w 15 przypadkach - powyżej 9 godzin.**
- **Kontakty najczęściej odbywały się w soboty -539 odpowiedzi, dni robocze -386 odp. oraz w niedziele - 328 odp. Ponadto, wyniki sondażu wskazały, że orzeczenia w aż 202 przypadkach narzucały konieczność realizacji zadań w święta.**
- Spośród rezultatów, 380 razy zaznaczono, że wypłata ryczałtu za wykonane zadanie dot. obecności podczas kontaktów osoby uprawnionej z małoletnim nastąpiła w czasie od 0 do 3 miesięcy, ale już **245 razy podano, że w okresie od 3 do 6 miesięcy. Następnie 136 razy odpowiedziano, że ryczałt uzyskano w czasie od 6 - 9 miesięcy od wystawienia rachunku. Analiza wskazuje, że aż w 106-ściu przypadkach, kuratorzy zmuszeni byli czekać na wypłatę od 9 do 12 miesięcy natomiast 27 razy nastąpiło to w okresie ponad dwóch lat od wystawienia rachunku.**

Trudności z realizacją orzeczeń (synteza):

1. Brak dostatecznych uregulowań prawnych oraz procedur, odnoszących się do sposobu wykonywania orzeczeń o kontaktach w obecności kuratora, min. uprawniających do ingerencji w przebieg kontaktu w przypadku zaistnienia naruszeń interesu i dobra dziecka czy nawet zagrażających bezpieczeństwu małoletniego a także uregulowań odnoszących się do wystąpienia kategorycznej odmowy kontaktu zgłoszonej przez małoletniego. (Obowiązki i uprawnienia kuratora, rola kuratora, uregulowania w sprawie możliwości kierowania wniosków przez kuratora);

Brak określenia roli kuratora stwarza okoliczności w których strony kierują do kuratora nieadekwatne roszczenia m.in. aby pośredniczył w zmianach terminów, organizował przebieg kontaktu, pełnił rolę mediatora/psychologa/pracownika ochrony lub gwaranta bezpieczeństwa.

2. Realizacja orzeczeń w których określono, że małoletni jest odbierany z miejsca zamieszkania przez uprawnionego w obecności kuratora a następnie przewożony do miejsca w którym kontakt ma się odbyć - w obecności kuratora.

Trudności: brak jakiegokolwiek procedur normujących sposób przemieszczania się dziecka i uprawnionego w obecności kuratora; brak transportu publicznego na danym terenie; konieczność pokonywania długich dystansów (np. 100 km); problemy z wykonaniem orzeczenia gdy kontakt jest realizowany poza właściwością miejscową sądu na terenie którego mieszka małoletni i skąd jest odbierany przez uprawnionego; niedopuszczalność poruszania się prywatnym samochodem stron; kwestia ponoszenia przez kuratora dodatkowych kosztów związanych z przejazdami, kupnem biletów;

3. Problematiczna konieczność świadczenia pracy w dni ustawowo wolne od pracy (w tym święta), w godzinach nadliczbowych, bez dnia wolnego.

Przekazywanie orzeczeń do wykonania w różnych sprawach jednemu kuratorowi zawodowemu, w tym samym terminie - szczególnie w weekendy, powoduje, że brakuje kuratorów, którym można zlecić wykonanie orzeczenia. Kurator nie ma możliwości zregenerowania sił i właściwego odpoczynku. Sprzeciw budzi brak poszanowania dla życia rodzinnego i prywatnego kuratora, który m.in. dni świąteczne zmuszony jest spędzać z obcą rodziną oraz organizować w tym czasie opiekę dla własnych dzieci. Sprzeciw wobec realizacji orzeczeń w dni wolne od

---

---

pracy.

Znaczna trudność w sferze dotyczącej zastępstw/urlopów w przypadku braku możliwości wykonania orzeczenia przez właściwego kuratora - zwłaszcza w nagłym wypadku. Udział w wielogodzinnych kontaktach w dni wolne od pracy i w święta jest niemożliwy do pogodzenia z innymi obowiązkami, bez przekroczenia zapisów kodeksu pracy.

4. Problematiczne wykonywanie orzeczeń w czasie trwania epidemii wirusem SARS - CoV-2: ze względu na zagrożenie epidemiczne, niedostateczne zabezpieczenie kuratora w skuteczne środki ochrony osobistej oraz brak możliwości zachowania dystansu społecznego.

5. Niedostatek regulacji odnośnie sporządzanej dokumentacji (zawartości notatki służbowej, pisemnego wzoru pouczenia dla stron).

6. Długi czas oczekiwania na wypłatę ryczałtu i związana z tym konieczność podejmowania dodatkowych działań w celu jego otrzymania. Wątpliwości budzi też ujednolicona kwota ryczałtu niezależna od czasu trwania kontaktu i poniesionych kosztów a także niedostosowana do różnic wynagradzania pracy w dni robocze i weekendy/święta. Dodatkowe trudności wynikają z faktu uzależnienia realizacji kontaktu od wpłaty zaliczki przez stronę i np. nie informowaniu kuratora o tym czy zaliczka została wpłacona.

7. Przeszkody związane z wykonawstwem wielogodzinnych kontaktów i organizacją podstawowych zadań kuratora rodzinnego. Brak przerwy w trakcie trwania czynności wielogodzinnej (powyżej 8, 9 godzin) wzbudza wątpliwości co do zgodności z przepisami prawa pracy. Konieczność rozwiązania problemu korzystania z toalety przez kuratora, spożycia posiłku czy napoju regenerującego tj. zapewnienia właściwej higieny pracy. Zdarza się, że postanowienie w jednej sprawie wymaga obecności kuratora podczas kontaktu przez kilkanaście godzin w tygodniu, co dezorganizuje wykonanie pozostałych obowiązków i jest niezgodne z przepisami kodeksu pracy.

8. Zasadność tymczasowego orzekania o obecności kuratora podczas kontaktów -potrzeba ograniczenia liczby spotkań z udziałem kuratora do 6 - 10.

9. Niedobór przepisów a także niejasność orzeczeń regulujących szczegółowe warunki odbywania kontaktów.

Konieczność precyzyjnego określenia:

1. miejsca (adresu) i czasu (początek i koniec) oraz liczby kontaktów (nie więcej niż 10);
2. zasad odwoływania spotkań i informowania o tym (stron i kuratora), a także zasad zmiany terminu kontaktu,
3. osób uprawnionych do obecności podczas kontaktu lub wskazania, że kontakt odbywa się bez obecności osób trzecich.

Konieczność dostosowania czasu trwania kontaktu do wieku i rozwoju dziecka, oraz określenia podstawowych obowiązków stron: tj. przygotowanie dziecka do kontaktu, odpowiednie ubranie, zapewnienie żywności, zachęcanie dziecka do spotkania przez rodzica wiodącego itp.

Problematyczne jest wykonanie zadania w przypadku miejsca kontaktu określonego jako „poza miejscem zamieszkania dziecka” (w terenie - przy zmiennych warunkach pogodowych; nieograniczona pomysłowość stron dot. chęci np. pójścia na basen, kajaki, do kina, wesołego miasteczka itp.).

Potrzeba wykluczenia orzeczeń zawierających zapis: „nadzór kuratora nad kontaktami”, do którego wydania i realizacji brak jest podstawy prawnej.

10. Trudności organizacyjne wynikające ze zbyt późnego przekazania orzeczenia do wykonania oraz uwarunkowane brakiem informacji o terminach spotkań w sytuacji gdy strony zobowiązane były w postanowieniu do ich ustalenia. Brak informacji o spóźnieniach/nieobecności stron Nieustalony czas oczekiwania na strony.

11. Znacznym problemem jest realizacja orzeczeń, gdy strony pozostają ze sobą w dużym konflikcie, czego efektem jest negatywna atmosfera, utrudnianie/uniemożliwianie wykonania kontaktów i ich prawidłowego przebiegu a także nastawianie negatywne dziecka do jednej ze stron - w skrajnych wypadkach po występowaniu zjawiska alienacji rodzicielskiej.

Podczas obecności przy kontaktach gdy w tle trwa bardzo silny konflikt stron, kuratorzy mają do czynienia z dużą dozą agresji, roszczeń i żądań. Strony próbują wpływać na kuratora, treść notatki. Strony nagrywają przebieg spotkania nie informując o tym. W obecności dziecka znieważają kuratora, krzyczą. W krańcowych sytuacjach może występować niebezpieczeństwo dla małoletniego a brak jest procedur regulujących ewentualność przerwania takiego spotkania.

Na etapie trwania postępowania o ustalenie/zmianę kontaktów, pomogłby udział

---

biegłego sądowego, który miałby możliwość diagnozy i sporządzenia opinii do sprawy. Kurator nie dysponuje takimi narzędziami jak biegły.

Zdarza się, że w przebieg spotkania ingerują osoby trzecie. W ocenie kuratorów nie ma żadnego uzasadnienia dla trwających miesiącami a często i latami kontaktów w obecności kuratora.

W sytuacji silnego konfliktu stron, gdy rodzice nadużywają władzy rodzicielskiej wobec małoletnich, uzasadniona jest ingerencja Sądu w wykonywanie władzy rodzicielskiej.

Dodatkowe problemy związane z udziałem kuratora występują w przypadku gdy strona nie włada językiem polskim. Z dotychczasowych doświadczeń wynika, że sąd nie zgadza się na obecność podczas kontaktów tłumacza i jego opłacanie.

Dużym problemem jest niepełnosprawność intelektualna bądź choroba psychiczna stron. Zdarzają się sytuacje, że wobec strony uprawnionej do kontaktów toczy się postępowanie (lub kierowane są zarzuty) dot. wykorzystania seksualnego, stosowania przemocy itp. Kuratorzy nie są informowani o etapie postępowania, na co szczególnie powinni zwrócić uwagę.

OGÓLNOPOLSKI ZWIĄZEK ZAWODOWY
KURATORÓW SĄDOWYCH

❖ WYWIADY ROZWODOWE.

Wywiady rozwodowe są często zlecane – w ciągu ostatnich dwóch lat 46,3% ankietowanych otrzymało do wykonania 10 i więcej takich wywiadów.

Problemy dot. wywiadów możemy podzielić na dwie grupy:

Problemy dot. zlecenia i przeprowadzania wywiadów (synteza)

1. **Brak ujęcia podstawy prawnej** w zleceniu wywiadu.
2. **Brak informacji na jaką okoliczność ma być sporządzony wywiad** (co konkretnie kurator ma ustalić) lub uzyskanie informacji, które przekraczają kompetencje kuratora.
3. **Krótki termin** na wykonanie wywiadu (może wynikać z konieczności wydania postanowienia w przedmiocie zabezpieczenia, dlatego zasadne byłoby aby sądy w zleceniu wywiadu podawały powyższą informację) nawet wówczas, gdy termin sprawy jest bardzo odległy.
4. **Brak danych teleadresowych/ numeru telefonu** ułatwiających nawiązanie kontaktu.

-
5. **Niedobór podstawowych informacji o stronach i małoletnich** dzieciach, często kuratorzy sami ustalają dane stron np. brak daty urodzenia, nazwiska rodziców i małoletnich.
  6. W zleceniach wywiadów podawane **nieaktualne adresy** (lub adres zameldowania lub korespondencyjny, a nie faktycznego zamieszkania).
  7. **Nieinformowanie kuratora o cofnięciu pozwu**, załatwieniu sprawy w inny sposób np. plan rodzicielski, mediacje – wywiad kuratora nie jest potrzebny, bo decyzje zostały podjęte.
  8. **Odmowa udzielenia kuratorowi informacji przez instytucje** - z uwagi na RODO, mimo, że kurator na mocy przepisów ma uprawnienia do pozyskiwania i przetwarzania danych osobowych.
  9. **Rozmowy z małoletnimi dziećmi** (nie zawsze wiedzą one o toczącym się postępowaniu, a w przypadku dzieci 2-3 letnich najczęściej przeprowadzenie takiej rozmowy nie jest możliwe).

Problemy związane z ryczałtem za wywiad rozwodowy

1. **Brak płatności za wykonanie wywiadu** lub odmowa przyznania ryczałtu.
2. **Przyznanie jednego ryczałtu pomimo, iż strony zamieszkują osobno, a kurator przeprowadził wywiady pod dwoma różnymi adresami.**(dwa wywiady)
3. **Nieprzyznanie ryczałtu** za podjęte czynności (np. ustalenie, że pod wskazanym przez sąd adresem taka osoba nie mieszka).
4. Problem ze wsparciem – do kogo się odwoływać w sytuacji odmowy wypłacenia lub opóźniania wypłaty.
5. **Długi czas oczekiwania na wypłatę ryczałtu**(6-9 miesięcy w przypadku 27,4% ankietowanych, 9-12 miesięcy – 23,6%, 1-2 lata – 16,8%, ponad 2 lata – 8,5%; rekordzista otrzymał postanowienie o przyznaniu ryczałtu po 6 latach !!!).
6. **Konieczność podejmowania dodatkowych działań przez kuratorów, w celu otrzymania ryczałtu** (kontakt telefoniczny lub/i pisemny z kierownikiem zespołu kuratorskiego, kuratorem okręgowym, pracownikami sekretariatu, sędzią, przewodniczącym wydziału, prezesem sądu, oddziałem finansowym).
7. **Nieadekwatna kwota ryczałtu do poniesionych kosztów oraz nakładu pracy** (koszty dojazdu, czas potrzebny na dojazd, przeprowadzenie wywiadu i sporządzenie sprawozdania).

WNIOSKI (POSTULATY)

- Podjęcie prac w kierunku zmian legislacyjnych dotyczących unormowania w Rozporządzeniu w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania uprawnień i obowiązków kuratorów sądowych kompleksowych przepisów w zakresie wykonywania orzeczeń dotyczących obecności kuratora przy kontaktach osoby uprawnionej z dzieckiem, w szczególności: zakresu sporządzanej dokumentacji; rodzaju składanych wniosków do sądu; uprawnienia do instruktażu stron mającego na celu zapewnienie prawidłowego przebiegu kontaktu; prawa do żądania informacji i wyjaśnień mających znaczenie dla wykonania orzeczenia; uprawnienia do wydawania niezbędnych poleceń w celu ochrony dobra małoletniego, uprawnienia do przerywania kontaktu a także zawiadomienia prokuratora w wypadkach stwierdzenia znacznego zagrożenia dla dobra dziecka; Wskazanie możliwości odstąpienia od wykonania kontaktu w przypadku zgodnego oświadczenia stron o tym, że kontakt w danym terminie z przyczyn losowych nie jest możliwy do wykonania; Określenie wzoru pouczenia dla stron jako załącznika do rozporządzenia;

- Inicjowanie działań mających na celu informowanie o konieczności wydawania precyzyjnych orzeczeń zawierających warunki w jakich mają być wykonywane kontakty: 1. określone miejsce kontaktu tj. adres, umożliwiające swobodną obserwację przebiegu spotkania; 2. czas trwania; 3. osoby uprawnione do udziału w kontakcie/adnotacja o braku obecności osób trzecich; 4. sposób regulowania zmiany terminów kontaktów/odwoływania i informowania o zmianach; 5. obowiązki stron postępowania - w szczególności obowiązek przygotowania i zachęcania małoletniego przez wiodącego rodzica do udziału w kontakcie z uprawnioną osobą; współpracy z kuratorem sądowym w zakresie prawidłowego przebiegu kontaktu i wykonywania poleceń mających na celu ochronę interesów małoletniego i właściwego wykonania orzeczenia; 6. ograniczania liczby kontaktów w obecności kuratora do 6-10; 7. ograniczenia czasu trwania kontaktów do 2-3 godzin;

- Podjęcie działań: ukierunkowanych na wyeliminowanie orzeczeń o kontaktach realizowanych w dni ustawowo wolne od pracy; podkreślających konieczność niezwłocznego wydawania postanowień o przyznaniu ryczałtu dla kuratora ze środków Skarbu Państwa (niezależnie od tego, czy strony obciążone są kosztami); wykluczenie praktyki orzekania „nadzorów nad kontaktami” z dzieckiem;

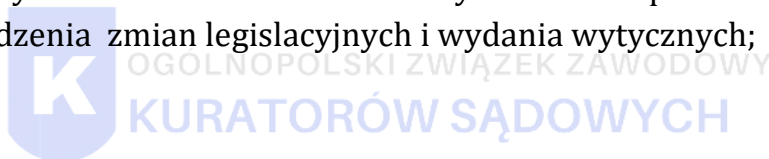
---

określenie procedur dot. możliwości korzystania z dnia wolnego w dni robocze w zamian za podejmowanie zadań służbowych w niedziele; ukierunkowanych na urealnienie kwoty ryczałtu za wykonanie kontaktu (Określenie ryczałtu za udział w kontaktach rodzica z dzieckiem na 10% kwoty bazowej za pierwsze 3 godziny trwania kontaktu oraz zwiększenie ryczałtu o 2 % kwoty bazowej, za każdą następną rozpoczętą godzinę);

- Spotkanie ze przedstawicielami środowiska sędziowskiego dot. zlecenia wywiadów w sprawach rozwodowych, mające na celu wymianę doświadczeń, wskazanie dobrych praktyk; sugestia, aby sędziowie wydawali postanowienia o wypłacie ryczałtu ze środków Skarbu Państwa, niezwłocznie po otrzymaniu rachunku.

- Wystąpienie do Ministerstwa Sprawiedliwości o zainicjowanie zmian prawnych oraz wydanie wytycznych w celu wyeliminowania trudności;

- Opracowanie procedur/sposobu postępowania w celu minimalizowania problemów z wykonaniem kontaktów oraz wywiadów w sprawach o rozwód - do czasu wprowadzenia zmian legislacyjnych i wydania wytycznych;

Załącznik:

Dane ankietowe.

Opracował:

Zespół d/s rodzinnych